

جهادی‌ها، جدای از اینکه چه کسی به قدرت رسید، خوشحال بودند. در این ماجرا هم زبان فارسی به حاشیه نرفت و نمی‌رود.

در دوره اول حکومت طالبان هم به همین شکل بود؟

بله، در دوره حکومت طالبان چهره‌های بسیاری در جریان بدنه طالب قرار نداشتند؛ چهره‌هایی از قومیت‌های ازبک و هزاره به تعداد اندکی بودند که همین‌ها هم به چشم می‌آمدند، مثل آقای حنفی که در سمت معاون وزیر بود. از حق نگذریم، این قوم پشتون بودند که در برابر تجاوز امریکایی‌ها ایستادند، جهاد کردند، مبارزه کردند و خون دادند. خدا هم نظر کرده به خون شهدا، بساط اینها را جمع کرد. مسلمانان نباید اختلاف‌زبانی رادر دایره اعتقادی خود بگنجانند. بحث زبان چیزی است که دشمنان اسلام و منطقه بسیار سعی می‌کنند از این شکاف‌ها وارد شوند. بزرگان زبان فارسی با اندیشه‌های بلند خود و آرمان‌های بسیار عمیقی که نشأت گرفته از کلام الله مجید و سیره نبی اکرم (ص) صاحب چنین قدرتی در ادبیات شده‌اند؛ مانند: مولانا، حافظ، سعدی، خواجه عبدالله انصاری و امثالهم.

شما در میان کلامتان فرمودید که بزرگترین ظلم به قوم پشتون را جریان پشتونیزم کرده است؛ پشتونیزم از نگاه شما یعنی چه؟

افرادی که می‌خواهند با حاکمیت مطلق بر پشتون‌ها، بدون اینکه تلاشی برای ارتقای کمی و کیفی زندگی پشتوها بکنند، به صورت باطل از آنها در جهت منافع خود استفاده کنند.

از نظر شما چهره‌های برجسته نظری و عملی که حاکمیت از آنها استفاده می‌کنند، چه کسانی هستند؟ آیا در دوره‌های قبلی هم بوده‌اند؟

بگذارید ابتدا نکته‌ای عرض کنم. ماشاعران قصیده‌سرای فارسی زبان بسیاری داریم، بعضی‌ها هم شعر فارسی و پشتون را با هم سرودند؛ مانند مرحوم ملا عبدالعلی مستغنی که پدر ژنرال عبدالکریم مستغنی بودند. ژنرال عبدالکریم مستغنی اوایل دوره حکومت محمد زائر شاه فرمانده کل نیروهای نظامی افغانستان و وزیر دفاع بوده‌اند. پدرشان از روحانیون خالص پشتون بودند که قصیده‌هایشان به زبان فارسی بوده است. همچنین آقای عبدالحی مورخ افغانستان که ایشان فندهاری و پشتون هستند و به فارسی شعر سروده‌اند، اما شاعر فارسی نداریم که پشتون شعر گفته باشد. این صرفاً نشان‌دهنده این است که زبان فارسی آنقدر بسط و توسعه دارد که همه را به خود دعوت می‌کند؛ حتی بسیار جالب است که در دوران کمونیست‌ها شاعرانی مثل سلیمان لایق، بارق شفیعی و امثال اینها شعرهای مثنوی و نیمایی سروده‌اند.

خب پس پشتونیزم را به چه کسانی می‌توانیم بگوییم؟ آیا امان‌الله خان را هم می‌توان یکی از آنها محسوب کرد؟

امان‌الله خان را خیر اما قبل از او، در عصر احمد شاه ابدالی این اتفاقات صورت گرفته است؛ در همین سلسله ابدالی‌ها که پس از فروپاشی افشاریان آغاز شد، دیده می‌شود که تمام زبان حکومتشان فارسی بود.

ما شعرای
بسیاری داریم که
پشتون هستند
و به فارسی شعر
سروده‌اند. این
صرفاً نشان‌دهنده
این است که زبان
فارسی آنقدر بسط
و توسعه دارد که
همه را به خود
دعوت می‌کند